

สันติภาพและความมั่นคง ในแผนที่ยุทธศาสตร์ อินโด-แปซิฟิก

บทความนี้เป็นการเรียบเรียงและอภิปรายมุมมองความเห็นเพิ่มเติมจากการสัมมนาเชิงวิชาการมุมมองความมั่นคง เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2566 ในหัวข้อ สันติภาพและความมั่นคงในยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก จัดโดยสถาบันความมั่นคงศึกษา สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ

ร่วมกับคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

บทความนี้จะแบ่งการนำเสนอออกเป็น 5 ส่วนหลัก ได้แก่ ส่วนที่หนึ่ง อภิปรายถึงบริบทการแข่งขันระหว่างประเทศและความสำคัญของยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก ส่วนที่สอง สะท้อนถึงนัยต่อความพยายามเปลี่ยนความหมายของภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ให้เป็นอินโด-แปซิฟิก และลักษณะสำคัญของการตีความหมายใหม่ต่อภูมิภาค ส่วนที่สาม มุ่งเน้นการอภิปรายถึงความท้าทายของอาเซียนและไทย เพื่อพิจารณามุมมองการแข่งขันระดับโลกสู่ระดับภูมิภาค จาก การปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มประเทศมหาอำนาจที่แตกต่างกันสู่ความร่วมมือและการพัฒนาที่มีผลต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน ส่วนที่สี่ อภิปรายผลกระทบของการปฏิสัมพันธ์ การพัฒนาและการแข่งขันที่นำมาสู่ผลกระทบต่อไทยที่ต้องเผชิญและความสลับซับซ้อนบนโลกความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และส่วนสุดท้าย เป็นการให้ข้อเสนอแนะทั้งในเชิงนโยบายและเชิงวิชาการในการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อรักษาสันติภาพและความมั่นคงทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาค ระดับประเทศที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตผู้คนตามบริเวณชายแดน

1. บริบทการแข่งขันและความสำคัญของยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก

ที่ตั้งทางภูมิรัฐศาสตร์ของอินโด-แปซิฟิก เป็นภูมิภาคที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจเร็วที่สุดในโลก ประมาณ 1 ใน 3 ของเศรษฐกิจโลก และมีเส้นทางการเดินเรือสำคัญ โดยเฉพาะพื้นที่ทะเลจีนใต้ และช่องแคบไต้หวัน ซึ่งปัจจุบัน จีนได้พยายามควบคุมพื้นที่เส้นทางทะเลจีนใต้และช่องแคบไต้หวัน เป็นยุทธศาสตร์การทหารและเศรษฐกิจการแข่งขันระหว่างประเทศมหาอำนาจ โดยเฉพาะสหรัฐฯ และจีน ดังนั้น การแข่งขันระหว่างสองประเทศจึงขับเคลื่อนด้วยภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐกิจศาสตร์ ทั้งนี้ ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศมีความเปราะบางลงนับตั้งแต่การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกันเมื่อปี 1979 ทั้งนี้ ความขัดแย้งระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกาปรากฏอย่างเห็นชัดนับตั้งแต่การประกาศ “ยุทธศาสตร์ปักหมุดเอเชีย (Pivot to Asia)³⁰” ต่อมาได้มีการปรับเปลี่ยนชื่อเป็น “ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก” (Indo-Pacific Strategy) เพื่อคานอำนาจและการขยายอิทธิพลของจีนผ่าน “ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมแห่งศตวรรษที่ 21” (Belt and Road Initiative: BRI) ตามมาด้วยแผนริเริ่มการพัฒนาโลก (Global Development Initiative: GDI)³¹ ความพยายามของจีนที่จะเสนอทางเลือกใหม่ในรูปแบบของ “สถาปัตยกรรมความมั่นคงระดับภูมิภาค” ผ่านข้อริเริ่มด้านความมั่นคงระดับโลก (Global Security Initiative: GSI) เพื่อเป็นกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศด้านความมั่นคง³²

การที่ภูมิภาคเอเชียอยู่ในสภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านภูมิรัฐศาสตร์อันเกิดจากการแข่งขันระหว่างมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ จีน และตัวแสดงพันธมิตรอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ส่งผลต่อการตีความหมายภูมิภาคเอเชียใหม่ เกิดเป็นแนวคิดยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกที่มีการรวมพื้นที่ของสองมหาสมุทร คือ มหาสมุทรแปซิฟิกและมหาสมุทรอินเดียเพื่อกำหนดกรอบและจำกัดความในมิติระเบียบระหว่างประเทศ (International order) และเพื่อการสกัดกั้นจีน แม้ว่า นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น (ชินโซะ อาเบะ) จะริเริ่มใช้คำนี้เมื่อปี 2007 ในช่วงการเสนอจัดตั้งเวทีหารือความมั่นคงสี่ฝ่าย (Quadrilateral Security Dialogue)³³ ซึ่งประกอบด้วยสหรัฐฯ อินเดีย ญี่ปุ่น และออสเตรเลีย แต่คำดังกล่าวกลับได้รับการตอกย้ำและถูกใช้แพร่หลายมากขึ้น เมื่อสหรัฐฯ (สมัยประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์) ริเริ่มการใช้คำว่า “อินโด-แปซิฟิก” ในห้วงปี 2017-2018 และญี่ปุ่น (สมัยนายกรัฐมนตรีชินโซ อาเบะ) ให้ความร่วมมือกับสหรัฐอเมริกา และเพิ่มเติมคำว่า “เขตเสรีและเปิดกว้าง” (a Free and Open Indo-Pacific: FOIP) เพื่อเน้นย้ำถึงความสำคัญของภูมิภาคและการเป็นเขตเสรีและเปิดกว้างมากยิ่งขึ้น³⁴

การดำเนินยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของสหรัฐอเมริกาส่งผลต่อดุลยภาพทางยุทธศาสตร์ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และได้กลายเป็นปัจจัยกระตุ้นให้ประเทศต่าง ๆ ทั้งในและนอกภูมิภาคต้องแสวงหาบทบาท จุดยืน หรือแนวทางการตอบสนอง ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจทั้งสองและความ

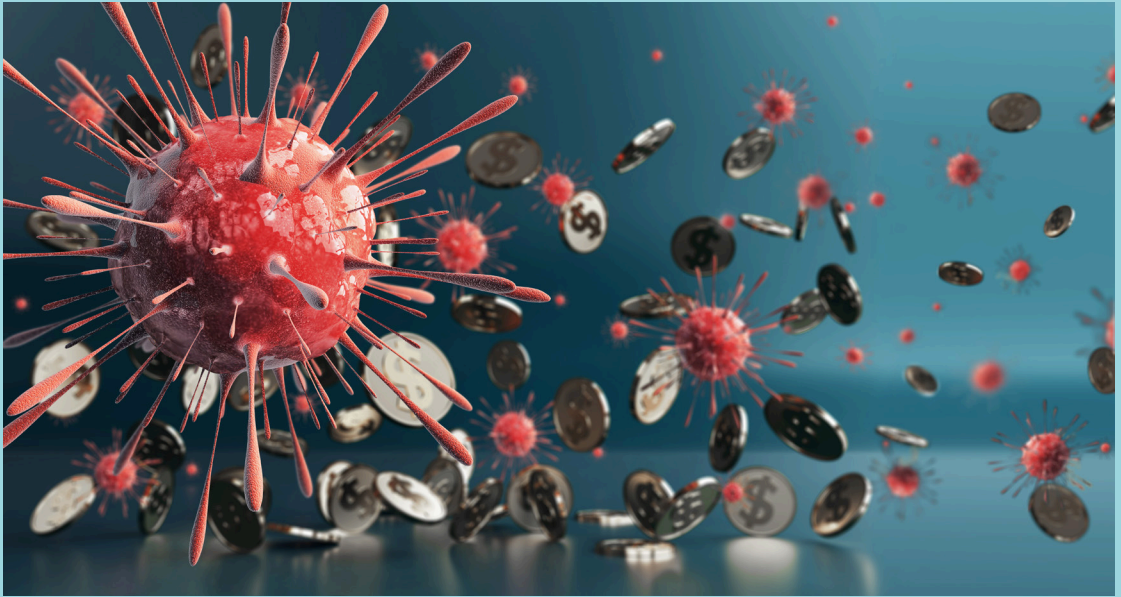
³⁰Military power in Asia 'shifting against' the US, major report warns," The Guardian, January 19, 2016, accessed June 1, 2023, <https://www.theguardian.com/world/2016/jan/19/obama-us-military-power-pivot-to-asia>.

³¹Foreign Ministry Spokesperson Zhao Lijian's Regular Press Conference on October 19, 2022," Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, accessed June 1, 2023, https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/xwfw_665399/s2510_665401/202210/t20221019_10785968.html.

³²The Global Security Initiative Concept Paper," Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, accessed June 1, 2023, https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjbxw/202302/t20230221_11028348.html.

³³Teesta Prakash, "Abe Shinzo: the Quad stands as his Indo-Pacific legacy," The Interpreter (blog), Lowy Institute, accessed June 1, 2023, <https://www.loyyinstitute.org/the-interpreter/abe-shinzo-quad-stands-his-indo-pacific-legacy>.

³⁴Jack Detsch, "How the U.S. Learned to Stop Worrying About the Pacific and Love the 'Indo-Pacific'," Foreign Policy, July 30, 2021, <https://foreignpolicy.com/2021/07/30/biden-pacific-china>.

ร่วมมือกับประเทศในอินโด-แปซิฟิก รวมถึงประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งได้นำไปสู่การจัดทำแนวคิดหรือยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของหลายประเทศและกลุ่มประเทศที่มีหลักการ จุดมุ่งหมาย และแนวทางการร่วมมือที่แตกต่างกันไป อย่างไรก็ตาม ปัญหาการเมืองภายในของแต่ละประเทศมีนัยสำคัญของการเปลี่ยนแปลงต่อการกำหนดแนวคิดและยุทธศาสตร์ความมั่นคงและต่างประเทศของการจัดทำเอกสารยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก โดยอาจแบ่งตามมุมมองของกลุ่มเอกสารได้ ดังนี้³⁵

1. กลุ่มที่ 1 ยุทธศาสตร์ (Strategy) เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เป็นต้น
2. กลุ่มที่ 2 วิสัยทัศน์ (Vision) เช่น อาเซียน เยอรมนี เนเธอร์แลนด์ สหภาพยุโรป เป็นต้น
3. กลุ่มที่ 3 ภูมิศาสตร์ ในแง่การรวมตัวกันของมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิก เข้าด้วยกัน เช่น อินเดีย ออสเตรเลีย เป็นต้น

ทั้งนี้ การแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์บนระเบียบโลกนับตั้งแต่สงครามการค้า การแพร่ระบาดของโควิด-19 และสงครามยูเครน-รัสเซีย มีลักษณะ

ที่เปลี่ยนไปบนพื้นฐานของดุลอำนาจไปสู่ระบบสองขั้วอำนาจ (Bipolar world) มากขึ้น โดยวางอยู่บนมิติการค้า การเงิน ระบบคุณค่า เทคโนโลยีและนวัตกรรม การแข่งขันทางระบบความคิด ระบบคุณค่า ระบบการเมืองและระบบเศรษฐกิจการเมืองที่ตึงเครียดยิ่งขึ้น ซึ่งมีระเบียบโลกสองชุดที่ปะทะกันบนฐานของระบบคุณค่า ได้แก่ 1) ระบบที่วางอยู่บนฐานของเสรีนิยมประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน และ 2) ระบบที่เน้นอำนาจอธิปไตยแห่งรัฐเป็นสำคัญ³⁶ ซึ่งการแข่งขันดังกล่าว

2. การเปลี่ยนความหมายของพื้นที่เอเชีย-แปซิฟิก สู่อินโด-แปซิฟิก

แนวความคิดเกี่ยวกับอินโด-แปซิฟิก ถูกตีความหมายใหม่ถึงพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ของการเชื่อมต่อระหว่างภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกและภูมิภาคมหาสมุทรอินเดีย อันเนื่องมาจากสันติภาพและความมั่นคงของเอเชีย-แปซิฟิกได้รับผลกระทบจากประเด็นและความท้าทายจากการปฏิบัติการทางทหารของจีนในพื้นที่ทะเลจีนใต้ และช่องแคบไต้หวัน รวมถึงเสรีภาพในการเดินเรือ ส่งผลให้ประเด็นความมั่นคงทางทะเล

³⁵@TheIntelligenceSharingChannel. “ภูมิรัฐศาสตร์อินโด - แปซิฟิก และ AUKUS.” YouTube video, 25:05. December 21, 2021. Accessed May 24, 2023. <https://www.youtube.com/watch?v=y39ThxLI5Gk>.

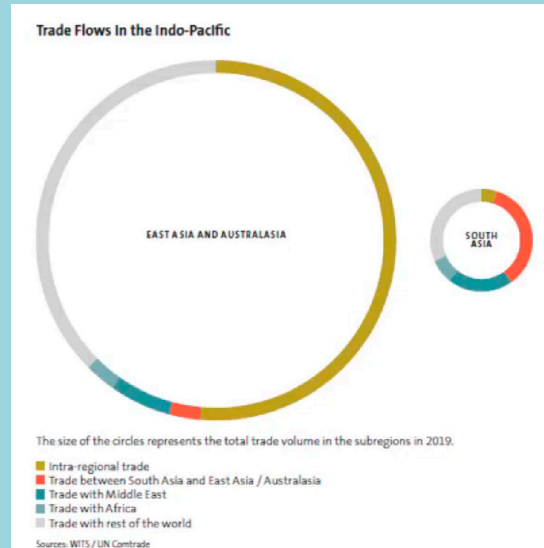
³⁶@polscitu. “Direk Podcast Ep.15: วิวาทการณ์โลกปี 2021 และแนวโน้มปี 2022.” YouTube video, 11:26. January 17, 2022. Accessed May 26, 2023. <https://www.youtube.com/watch?v=L3Xkq1kx81U>.

กลายเป็นประเด็นที่สหรัฐอเมริกา อินเดีย ญี่ปุ่น และออสเตรเลียให้ความสำคัญ ส่งผลให้เกิดการรวมกลุ่มพันธมิตรด้านความมั่นคง เช่น กลุ่ม QUAD และ AUKUS ขึ้น โดยการเปลี่ยนแปลงของยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก มีลักษณะ ดังนี้

2.1 การเปลี่ยนจากความร่วมมือเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสู่ความร่วมมือเพื่อความมั่นคง ปัจจุบันประเด็นความมั่นคงกลายเป็นประเด็นสำคัญในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก แม้ว่าประเทศต่าง ๆ จะมีความร่วมมือทางเศรษฐกิจและเปิดโอกาสให้เกิดการรวมตัวของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในภูมิภาคเพื่อส่งเสริมและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นที่มาของการกำเนิดองค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศภายในภูมิภาค อาทิ อาเซียน และความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (APEC) แต่สำหรับมุมมองของสหรัฐอเมริกา อินเดีย ออสเตรเลีย และญี่ปุ่น ได้มีการพิจารณาปรับเปลี่ยนความหมายใหม่ในประเด็นและความท้าทายในภูมิภาค ซึ่งมุ่งเน้นประเด็นเสรีภาพในการเดินเรือเพื่อเชื่อมต่อระหว่างประเทศที่อยู่ในพื้นที่สองมหาสมุทร ส่งผลให้ประเด็นความมั่นคงทางทะเลกลายเป็นประเด็นที่กลุ่มประเทศดังกล่าวให้ความสำคัญ และปัจจุบันกำลังถูกท้าทายจากการสร้างเกาะเทียมของจีนในบริเวณพื้นที่ทะเลจีนใต้

2.2 การเปลี่ยนโครงสร้างระบอบภูมิภาค นิยมจากล่างขึ้นบนเป็นจากบนลงล่าง จากการเปรียบเทียบการเข้าปฏิสัมพันธ์ของประเทศกลุ่มชาติตะวันตกต่อประเทศในเอเชียตะวันออกและเอเชียใต้ทั้งในด้านการค้าและเศรษฐกิจ พบว่าจำนวนการปฏิสัมพันธ์ของประเทศกลุ่มชาติตะวันตกกับกลุ่มประเทศเอเชียใต้มีจำนวนน้อยกว่าเอเชียตะวันออก แสดงให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันของการปฏิสัมพันธ์ต่อประเทศที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก ส่งผลให้แนวคิดอินโด-แปซิฟิกเป็นเพียงการสร้างการประดิษฐ์คำศัพท์ใหม่ โดยเจ้าหน้าที่ระดับอาวุโสของประเทศมหาอำนาจ ซึ่งไม่ได้สะท้อนถึง

การประสานความร่วมมือที่แท้จริงในระดับภูมิภาค นอกจากนี้ยังมีลักษณะการดำเนินการแบบโครงสร้างจากบนลงล่าง ซึ่งมีการชี้แจงจากผู้วางนโยบายหรือรัฐบาลของประเทศนั้น ๆ เป็นการแสดงออกจากการมีผู้นำในภูมิภาคที่มีความคิดริเริ่ม แต่ไม่มีผู้นำที่ผลักดันความคิดไปสู่การปฏิบัติจริง

แนวความคิดอินโด-แปซิฟิกสร้างขึ้นมาจากแนวความคิดอันแข็งแกร่งราวในการสกัดกั้นจีน แต่มีการจำกัดความร่วมมืออย่างกว้าง ทำให้สหรัฐฯ ต้องแสดงภาวะความเป็นผู้นำในภูมิภาคเพื่อประสานงานความร่วมมือระหว่างประเทศร่วมกับประเทศต่าง ๆ ที่เป็นเป้าหมายในพื้นที่อินโด-แปซิฟิก เนื่องจากหลักการของอินโด-แปซิฟิกมีเนื้อหาที่กว้างและครอบคลุมหลายด้าน ทั้งในประเด็นความมั่นคง ปัญหาสิ่งแวดล้อมถึงแนวทางการทูตวัคซีน แต่ไม่มีการตั้งข้อจำกัดหรือข้อตกลงร่วมกันด้านภูมิศาสตร์ อีกทั้งจีนไม่เห็นด้วยกับการจัดตั้งกรอบแนวคิดอินโด-แปซิฟิกขึ้น จึงทำให้ประเทศในเอเชีย-แปซิฟิกขนาดเล็กและขนาดกลางส่วนใหญ่ไม่ให้ความร่วมมือกับการปฏิสัมพันธ์ในยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกโดยตรง

2.3 รูปแบบการเจริญความสัมพันธ์จาก พหุภาคีนิยมสู่การจำกัดตัวแสดง การออกเอกสาร ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกในมุมมองของประเทศ มหาอำนาจขนาดใหญ่และกลาง ส่งผลให้มีการจัด ตั้งกลุ่มที่จำกัดตัวแสดงในกรอบความร่วมมือและ เวทีระดับภูมิภาค โดยกลุ่มดังกล่าวมีลักษณะความ ยืดหยุ่นในการดำเนินงาน จำกัดจำนวนสมาชิก และ ง่ายต่อความร่วมมือซึ่งกันและกันระหว่างประเทศ เช่น กลุ่ม QUAD และ AUKUS

2.4 กลุ่มความเป็นหุ้นส่วนที่เข้าหาจีน เปลี่ยนเป็นการตัดขาดจีน การผงาดขึ้นของจีนทำให้ ประเทศตะวันตกได้ตัดสินใจออกหางเงินมากขึ้น ซึ่งแต่ละประเทศได้มีทิศทางและการดำเนินการที่ แตกต่างกันไป ทั้งนี้ จีนได้มองว่าตอนนี้ประเทศตะวัน ตกมีความพยายามจะกักกันจีน และใช้แนวคิดอินโด -แปซิฟิกเป็นเครื่องมือในการขยายผลการดำเนินงาน ดังกล่าว

3. ความท้าทายของอาเซียนและไทยในแผนที่ ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก

3.1 ความสำคัญทางยุทธศาสตร์ของ ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นภูมิภาค ที่เผชิญกับความท้าทายการแข่งขันของจีนและ สหรัฐอเมริกาในรอบทศวรรษที่ผ่านมา แม้จะมี ประเทศอื่น ๆ ที่เข้ามามีปฏิสัมพันธ์กับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ผ่านกรอบความร่วมมืออาเซียน แต่ในแง่ ระดับทวิภาคนั้น จีนเป็นหุ้นส่วนสำคัญทางเศรษฐกิจ ประเทศหนึ่งของภูมิภาคนี้ และจีนได้สร้างรากฐาน ความร่วมมือระดับปฏิบัติการกับอาเซียนและระดับ ทวิภาคีไว้หลายด้าน มีพื้นที่ทะเลจีนใต้และช่องแคบ มะละกาเป็นจุดเชื่อมโยงที่สำคัญของภูมิภาคอินโด-

แปซิฟิก ซึ่งประกอบด้วยเอเชียใต้ เอเชียตะวันออก และออสเตรเลีย ทะเลจีนใต้และช่องแคบมะละกาเป็น ช่องเดินเรือบรรทุก ที่หนาแน่นที่สุดของโลก แต่ละปีมี เรือบรรทุกกว่า 50,000 ลำแล่นผ่านบริเวณนี้ เทียบได้ เท่ากับ 40% ของการค้าโลก³⁷ ดังนั้น การสร้างที่มั่น ทางทหารของจีนในทะเลจีนใต้³⁸ จึงเป็นเรื่องอ่อนไหว ด้านความมั่นคงในภูมิภาค

พื้นที่บริเวณอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงเป็น จุดความขัดแย้งระหว่างสหรัฐฯ กับจีน เนื่องจากเป็น พื้นที่สำคัญในทางภูมิรัฐศาสตร์สมัยใหม่เนื่องจากเป็น พื้นที่ของการพัฒนาการเชื่อมโยงระหว่างประเทศ ทั้งทางบกและทางทะเล รวมถึงเป็นพื้นที่ในการ จัดการประเด็นด้านความมั่นคงสมัยใหม่ อาทิ การ ค้ำมนุษย์ ยาเสพติด การจัดการทรัพยากรน้ำ เป็นต้น

นอกจากนี้ ภูมิยุทธศาสตร์ของประเทศไทย พิจารณาจากสภาพที่ตั้งที่มีความสำคัญในภูมิภาค โดย อยู่กลางคาบสมุทรอินโดจีนในเอเชียตะวันออกเฉียง ใต้ บนคาบสมุทรหลาย และมีพรมแดนติดกับประเทศ เพื่อนบ้านมากที่สุดนในภูมิภาค รวมถึงตั้งอยู่ในบริเวณ เส้นทางการคมนาคมที่สำคัญของโลก เป็นจุดเชื่อมต่อ ระหว่างมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิก มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ต่อประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และต่อประเทศมหาอำนาจ โดยมีความได้ เปรียบด้านยุทธศาสตร์การคมนาคมและมีที่ตั้งเอื้อต่อ การเป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์³⁹

3.2 นัยสำคัญยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก ความหมายของ “อินโด-แปซิฟิก” ในระดับความสัมพันธ์ ของภูมิภาคเอเชียนั้น แสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะ การแข่งขันที่สำคัญสองประการ

³⁷“The Malacca Strait – A Highway at Sea,” Adnavem Blog, accessed June 1, 2023, <https://www.adnavem.com/blog/the-malacca-strait>.

³⁸Kristin Huang, “Fortified South China Sea artificial islands project Beijing’s military reach and power, say observers,” South China Morning Post, accessed June 1, 2023, <https://www.scmp.com/news/china/diplomacy/article/3198504/fortified-south-china-sea-artificial-islands-project-beijings-military-reach-and-power-say-observers>.

³⁹นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐), National Security Council of Thailand, accessed June 1, 2023, https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/2023/03/nsc_policy_66-70.pdf.

ประการแรก การยอมรับว่าอินเดียไม่สามารถแยกออกจากแผนที่ยุทธศาสตร์ของเอเชีย เนื่องจากอินเดียเป็นประเทศมหาอำนาจที่มีการเติบโตการพัฒนาเศรษฐกิจภายในแล้ว ยังมีวัฒนธรรมนโยบายต่างประเทศเชิงรุกอีกด้วย นโยบาย Act East ของอินเดียซึ่งสืบทอดมาจากนโยบาย Look East เป็นความพยายามของอินเดีย ในสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและยุทธศาสตร์ร่วมกับประเทศต่าง ๆ ในยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก ตัวอย่างเช่น หุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ระหว่างอินเดียและญี่ปุ่นทำให้ทั้งสองประเทศมีส่วนร่วมในการฝึกซ้อมทางเรือ การแลกเปลี่ยนทางการเมือง และการติดต่อทางทหาร⁴⁰ ส่งผลให้ ญี่ปุ่น กลายเป็นพันธมิตรสำคัญในสถาปัตยกรรมด้านความมั่นคงของอินเดียในภูมิภาค

นอกจากนี้ อินเดียยังได้ขยายความสัมพันธ์ทางการทูต เศรษฐกิจ และความมั่นคงกับกลุ่มประเทศในทะเลจีนใต้ เช่น เวียดนาม⁴¹ และแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะกระชับความสัมพันธ์

กับอาเซียน ด้วยเหตุนี้ อินเดียจึงเพิ่มบทบาทของตนเองในพื้นที่ทะเลจีนใต้ มีการฝึกซ้อมระดับทวิภาคีกับประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งเป็นการส่งสัญญาณให้โลกได้รับรู้ถึงผลประโยชน์ของอินเดียในภูมิภาคนี้ สะท้อนให้เห็นการมีส่วนร่วมของอินเดียในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกนั้นได้รับแรงกระตุ้นบางส่วนจากความกังวลเกี่ยวกับอิทธิพลของจีน

อย่างไรก็ตาม การรวมอินเดียเข้าเป็นหุ้นส่วนพันธมิตรของสหรัฐฯ นั้น อาจจะได้มีนัยถึงการคานอิทธิพลกับจีนในภูมิภาค เนื่องจาก อินเดีย ยังยึดถือแนวทางนโยบายการต่างประเทศการไม่ฝักใฝ่ฝ่าย ซึ่งสะท้อนผ่านสุนทรพจน์ของ Narendra Modi ใน Shangri-La Dialogue ปี 2018 ที่กล่าวว่าอินเดียไม่ต้องการเห็นอินโด-แปซิฟิกเป็นการมุ่งร้ายต่อชาติใด และไม่ควรเป็นพื้นที่สำหรับการครอบงำทางอิทธิพล⁴³ โดยอินเดียยังคงรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศต่างๆ และพยายามหลีกเลี่ยงการเลือกข้างในภูมิภาคเพื่อรักษาสมดุลและสร้างร่วมมือที่ดีกับจีน

นอกจากนี้ นโยบาย Act East ในเชิงรุกของอินเดียยังสะท้อนให้เห็นถึงการค้าโลกที่ผ่านช่องแคบมะละกามาถึงพื้นที่มหาสมุทรอินเดีย เมื่อพิจารณาจากมุมมองของจีนและญี่ปุ่น การพึ่งพาเส้นทางหลักที่ใช้ในการสัญจรทางทะเล (SLOC) สำหรับการนำเข้าพลังงาน สะท้อนให้เห็นถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศพึ่งพิงอยู่กับมหาสมุทรอินเดีย ควบคู่ไปกับการค้าและเส้นทางการเดินทางเรือ ความสนใจของจีนในมหาสมุทรอินเดียสะท้อนมาจากยุทธศาสตร์สร้อยไข่มุก (String of Pearls)⁴⁴ ซึ่งอาจ

⁴⁰Aditi Singh, "India-Japan Ties: Boosting Cooperation in Indo-Pacific Defence," Invest India, accessed June 2, 2023, <https://www.investindia.gov.in/team-india-blogs/india-japan-ties-boosting-cooperation-indo-pacific-defence>.

⁴¹India, Vietnam discuss ways to further strengthen bilateral relations in defence, security," The Economic Times, accessed

⁴²June 5, 2023, <https://economictimes.indiatimes.com/news/india/india-vietnam-discuss-ways-to-further-strengthen-bilateral-relations-in-defence-security/articleshow/100684442.cms>.

⁴³China attempts to snoop on ASEAN-India naval drill in South China Sea," The Times of India, accessed June 2, 2023, <https://timesofindia.indiatimes.com/india/china-attempts-to-snoop-on-asean-india-naval-drill-in-south-china-sea/article-show/100083108.cms>.

⁴⁴PM's keynote address at Shangri-La Dialogue," Prime Minister's Office, Government of India, accessed June 2, 2023, https://www.pmindia.gov.in/en/news_updates/pms-keynote-address-at-shangri-la-dialogue/.

มีนัยของการขยายอำนาจของกองทัพเรือปลดแอกประชาชนจีน (PLAN) รวมถึงภารกิจต่อต้านโจรสลัดในอ่าวเอเดนและการเดินทางเยือนท่าเรือประเทศโดยรอบ ดังนั้น การเชื่อมโยงกันระหว่างมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิกเป็นผลมาจากการที่อินเดียมีอัตราการเติบโตภายในประเทศในระดับสูงและมีความทะเยอทะยานด้วยการผนวกนโยบาย Act East เข้ากับยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก อีกทั้งจากการที่จีนมีนโยบาย Look West สู่มหาสมุทรอินเดีย จึงทำให้ จีนและอินเดียเป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญที่สุดของการเกิดอินโด-แปซิฟิก เพื่อเน้นความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและความมั่นคง เนื่องจากเส้นทางการค้าทางทะเลเชื่อมโยงกับความมั่นคงด้านพลังงานและการเชื่อมโยงเส้นทางการเดินเรือ

ประการที่สอง การเกิดขึ้นของวิสัยทัศน์ที่ขัดแย้งกันระหว่าง BRI กับ FOIP ในการสร้างระเบียบระดับภูมิภาค เกิดขึ้นจากวิสัยทัศน์ที่แข่งขันกันในการสร้างระเบียบระดับภูมิภาค เนื่องจากโครงสร้างทางยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกเป็นหลักในการดำเนินงานของสหรัฐฯ ที่ต่อเนื่องมาจากยุคสงครามเย็นและยุคข้าวเดียวอำนาจเดียวที่นำโดยสหรัฐฯ โดยอาศัยสถาปัตยกรรมความมั่นคงของเอเชียยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ความท้าทายที่เกิดขึ้นในการแข่งขันทางยุทธศาสตร์ระหว่างสหรัฐฯ กับจีน ส่งผลให้สหรัฐฯ ต้องดำเนินนโยบายเชิงรุกเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับผลประโยชน์ของตนในอินโดแปซิฟิกผ่านยุทธศาสตร์ Free and Open Indo-Pacific (FOIP) ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่มีที่มาจากแนวคิด FOIP ในปี 2016 ของญี่ปุ่น โดยหลักการแล้ว FOIP เป็นยุทธศาสตร์เชิงปทัสสถานที่ส่งเสริมหลักนิติธรรม ความเจริญทางเศรษฐกิจ ความเชื่อมโยงในเส้นทางการเดินเรือ สันติภาพและเสถียรภาพ

ตัวอย่างเช่น ยุทธศาสตร์ FOIP ของญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงในรูปแบบของการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพ เช่น การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจที่จะเชื่อมต่อกับมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิก ผ่านแผ่นดินใหญ่ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Mainland Southeast Asia) อีกทั้ง FOIP ของญี่ปุ่นยังให้ความสำคัญอย่างมากกับศักยภาพการเติบโตของแอฟริกาตะวันออกผ่านความช่วยเหลือในการสร้างชาติและการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน การลงทุนและการพัฒนามินิเยนยุทธศาสตร์เช่นกัน เนื่องจากจีนลงทุนในภูมิภาคเดียวกันเพื่ออิทธิพลทางภูมิรัฐศาสตร์

ในทางกลับกัน FOIP ของสหรัฐฯ ให้ความสำคัญกับพันธมิตรและพันธมิตรด้านความมั่นคง โดยผ่านความร่วมมือกับพันธมิตรเดิมอย่างญี่ปุ่นและออสเตรเลียมากขึ้น เช่นเดียวกับการส่งเสริมความสัมพันธ์อันใกล้ชิดกับอินเดียและอาเซียน นอกจากนี้ ในยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของสหรัฐฯ ปี 2022 มีการระบุถึงพฤติกรรมของจีนที่บีบบังคับ และกล่าวหาว่าจีนมีความทะเยอทะยานในการครอบงำอำนาจทางการเมืองระหว่างประเทศ⁴⁵ จึงอาจพิจารณาได้ว่ายุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของสหรัฐฯ เป็นเวทีสำหรับการแข่งขันเชิงยุทธศาสตร์กับจีนอย่างเต็มรูปแบบ

อย่างไรก็ตาม ความขัดแย้งทางวิสัยทัศน์และคุณค่าในการสร้างระเบียบระดับภูมิภาคอาจจะพิจารณาเห็นได้ชัดเจนขึ้น หากเราพิจารณาถึงวิสัยทัศน์ของจีน นั่นคือยุทธศาสตร์ BRI ซึ่ง แม้ว่าจีนจะไม่เห็นด้วยกับการใช้คำว่า “อินโด-แปซิฟิก” เนื่องจากเชื่อว่าเป็นความพยายามของสหรัฐฯ เพื่อกีดกันจีนทำให้รู้สึกที่จีนอาจไม่มียุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก แต่ในทางปฏิบัติ ยุทธศาสตร์ BRI มีลักษณะคล้ายกับยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก จากยุทธศาสตร์การพัฒนา

⁴⁵“U.S. Indo-Pacific Strategy,” accessed May 22, 2023, <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/02/U.S.-Indo-Pacific-Strategy.pdf>, 5.

โครงสร้างพื้นฐานระดับโลกที่มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ พรรคคอมมิวนิสต์ของจีน⁴⁶ กลายเป็นหัวใจสำคัญของนโยบายต่างประเทศของจีน ถึงแม้ยุทธศาสตร์ดังกล่าวจะมีลักษณะทางเศรษฐกิจ แต่โครงการก็มีนัยทางภูมิรัฐศาสตร์ ซึ่ง BRI จะเปลี่ยนนโยบายความมั่นคงของจีนเพื่อปกป้องการลงทุนในต่างประเทศ และเป็นบรรทัดฐานและค่านิยมของจีน เช่น การไม่แทรกแซงกิจการภายใน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า BRI มีนัยที่สะท้อนการวิพากษ์การแสดงศักยภาพของจีนทั้งในเชิงวัตถุและเชิงบรรทัดฐานระหว่างประเทศ นอกจากนี้ การลงทุนของจีนตั้งแต่หมู่เกาะโซโลมอนไปจนถึงปากีสถาน บ่งชี้ถึงขอบเขตทางภูมิศาสตร์ในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกอย่างชัดเจน และแสดงให้เห็นถึงยุทธศาสตร์ BRI มีลักษณะคล้ายกับ “ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก” ที่มีลักษณะเฉพาะของจีน⁴⁷ เนื่องจาก เศรษฐกิจและความมั่นคงมีความเกี่ยวพันกันในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก และมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางการทูตและบรรทัดฐานระหว่างประเทศ

ลักษณะยุทธศาสตร์ BRI ดังกล่าว จึงเป็นวิสัยทัศน์สำหรับการสร้างระเบียบระดับภูมิภาค เมื่อพิจารณาร่วมกับยุทธศาสตร์ FOIP จะเห็นว่า การสร้างระเบียบระดับภูมิภาค มีลักษณะที่แตกต่างแล้วก้าวหน้าไปมากกว่าความมั่นคงแบบดั้งเดิม ที่นำไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง คุณค่า และความก้าวหน้าทางสังคม ระเบียบโครงสร้างของอินโด-แปซิฟิกมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมวิสัยทัศน์เหล่านี้ ในแง่ของการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทางพื้นที่ของมหาสมุทรอินเดียและแปซิฟิกเข้าด้วยกัน และเป็นกรอบสำหรับประเทศต่างๆ ในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ความมั่นคง การทูต และวัฒนธรรม

3.3 การประกาศยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของแต่ละประเทศมีลักษณะความร่วมมือและความแตกต่างกันในประเด็นคุณค่าและเป้าหมาย ซึ่งมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินกรอบความร่วมมือและโครงการพัฒนาสำคัญต่าง ๆ โดยมี 5 องค์ประกอบสำคัญ เป็นตัวกำหนดการวางกรอบความร่วมมือ ได้แก่ 1. การแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์และความมั่นคง (Geopolitics/Security) มุ่งเน้นการวางแผนทางยุทธศาสตร์ (Grand Strategy) เพื่อรักษาความมั่นคงให้กับผลประโยชน์แห่งชาติของตน เช่น การเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทาน การต่อต้านการก่อการร้าย ความมั่นคงทางทะเลและเสรีภาพในการเดินเรือ เป็นต้น 2. ภูมิศาสตร์ (Geography) มีผลต่อการวางภูมิรัฐศาสตร์ซึ่งกำหนดสภาพแวดล้อมและปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่ส่งผลกระทบต่อขยายอำนาจรัฐและความร่วมมือ 3. เศรษฐกิจ (Economic) การปฏิสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจผ่านกรอบความร่วมมือและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ทั้งในเชิงกายภาพและเชิงดิจิทัล 4. ความสัมพันธ์จากผู้คนสู่คน (People to People) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับ การเคลื่อนย้ายของผู้คน (people mobility) การเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดความหลากหลายของผู้คนในแต่ละพื้นที่ และ 5. คุณค่า (Value) ซึ่งถูกใช้เป็นเครื่องมือในบรรทัดฐานทางสากล ทั้งเรื่องของการเชื่อมโยงที่ไร้รอยต่อ การพัฒนาแบบมีธรรมาภิบาลและเสรี ให้การสนับสนุนคุณค่าเรื่องประชาธิปไตย กลายเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการสร้างความร่วมมือ

ทั้งนี้ ภายใต้องค์ประกอบของยุทธศาสตร์ดังกล่าวข้างต้น นำมาสู่การกำหนดสถาปัตยกรรมในระดับโลก และระดับภูมิภาคที่แตกต่างกัน โดยกำหนดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งเป็นแกนหลักในการ

⁴⁶Huileng Tan, "China wrote Belt and Road Initiative into the party constitution," CNBC, accessed June 1, 2023, <https://www.cnbc.com/2017/10/31/china-wrote-belt-and-road-initiative-into-the-party-constitution.html>.

⁴⁷Rory Medcalf, "New Strategic Pressures: Indo-Pacific Contest, Connectivity, and Contagion," accessed May 22, 2023, <https://www.cfp.polis.cam.ac.uk/commentary/new-strategic-pressures-indo-pacific-contest-connectivity-and-contagion>.

ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ซึ่งจะส่งผลต่อการปฏิสัมพันธ์ การพัฒนา และการเปลี่ยนแปลงในระดับระหว่าง ประเทศและระหว่างรัฐแตกต่างกัน⁴⁸ ตามแต่ละอาณาบริเวณ ดังนี้

3.2.1 เอเชีย การเข้ามาปฏิสัมพันธ์กับแต่ละประเทศในเอเชียของสหรัฐอเมริกา เน้นข้อได้เปรียบคืออำนาจทางทหาร โดยเฉพาะอำนาจทางกองทัพเรือ และแต่ข้อเสียเปรียบของสหรัฐอเมริกา คือ การอยู่ห่างไกลจากภูมิภาคนี้ ทำให้เกิดสภาพไม่พึงประสงค์ของระยะห่าง อีกทั้ง การที่สหรัฐอเมริกาเน้นหนักเรื่องประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน และธรรมาภิบาล อาจจะไม่สามารถตอบสนองของชุดคุณค่าร่วมกันของชาติสมาชิกอาเซียน โดยเฉพาะกรณีการแก้ไข ปัญหาความขัดแย้งในเมียนมา หลังการรัฐประหารภายในเมื่อปี 2021 อย่างไรก็ตาม สหรัฐฯ พยายามยังคงรักษาสถานะบทบาทนำทางเศรษฐกิจของตนผ่านความตกลง IPEF

ขณะเดียวกัน จีนแม้จะไม่มียุทธศาสตร์ดังกล่าว แต่ข้อได้เปรียบของจีนคือการอยู่ใกล้ทางภูมิศาสตร์และเงินทุนของจีน ทำให้จีนได้เปรียบในด้านการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและการค้าในภูมิภาคนี้ นอกจากนี้ ไม่มีนโยบายวิจารณ์เรื่องสิทธิ

มนุษยชน หรือธรรมาภิบาล แต่ข้อเสียเปรียบของจีนคือการอยู่ใกล้ทางภูมิศาสตร์กับภูมิภาคนี้ และการอ้างกรรมสิทธิ์ในทะเลจีนใต้ที่กว้างขวาง ดังนั้นในภาพรวม จีนมีจุดแข็งอยู่ที่การทูตและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ส่วนสหรัฐอเมริกามีจุดแข็งในด้านเครือข่ายกลาโหมและอิทธิพลทางวัฒนธรรม⁴⁹

นอกจากสหรัฐอเมริกาและจีนแล้วสหภาพยุโรปยังเป็นหนึ่งในตัวแสดงที่สำคัญ ซึ่งให้ความสำคัญกับการรักษาไว้ซึ่งช่องทางการติดต่อสื่อสารกับจีนและยึดมั่นในการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วน เพราะปัญหาในศตวรรษที่ 21 ไม่ได้จำกัดอยู่ที่มุมใดมุมหนึ่งของโลก เพื่อตอบสนองต่อปัญหาเหล่านี้ ความแตกต่างกันของบรรทัดฐานในบางประการไม่ได้เป็นอุปสรรคกีดกันการร่วมมือ ขณะเดียวกันสหภาพยุโรปก็ต้องการเสริมบทบาทของอาเซียนให้มีความเข้มแข็ง เพื่อให้ประเทศในภูมิภาคมีอิสระในการตัดสินใจด้านนโยบายต่างประเทศ

3.2.2 พื้นที่อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงและผลกระทบของการพัฒนา

การพัฒนาพื้นที่อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงเกิดขึ้นในทศวรรษที่ 1990 เมื่อญี่ปุ่นเป็นผู้นำในการจัดตั้งความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาค

⁴⁸นรุฒม์ เจริญศรี, “ระเบียบสามชั้น: อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงในระเบียบของภูมิภาคที่กำลังเปลี่ยนแปลง,” St. John’s Law Review, accessed June 1, 2023, <https://ajolbeta.ateneo.edu/stjgs/articles/228/2545>.

⁴⁹Susannah Patton and Jack Sato, “Asia Power Snapshot: China and the United States in Southeast Asia,” Lowy Institute, accessed June 2, 2023, <https://www.lowyinstitute.org/publications/asia-power-snapshot-china-united-states-southeast-asia>

ลุ่มแม่น้ำโขง ผ่านการดำเนินงานของธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) จนกระทั่งมีผลผลิตของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระเบียงพื้นที่เศรษฐกิจเหนือ-ใต้ ตะวันออก-ตะวันตก เชื่อมโยงพื้นที่การขนส่งระหว่างประเทศด้วยสะพานข้ามแม่น้ำและทางหลวง การอำนวยความสะดวกในการเดินเรือพาณิชย์บนแม่น้ำ ข้อตกลงการส่งสินค้าข้ามแดนเพื่ออำนวยความสะดวก และกรอบความร่วมมือด้านอื่น ร่วมกับประเทศต่าง ๆ เป็นต้น

กระบวนการดังกล่าวเป็นการสร้างพรมแดนเสรีนิยมใหม่ขึ้นมา ซึ่งมีลักษณะของการสะสมทุนข้ามพรมแดนระหว่างประเทศในกลุ่มน้ำโขง กระบวนการเปลี่ยนพรมแดนให้เป็นสินค้า การเปลี่ยนวิธีการควบคุมเขตแดนเป็นการอำนวยความสะดวกในเรื่องของเคลื่อนย้ายทุน สินค้า ผู้คน นอกจากนี้ การพัฒนาพื้นที่โดยรอบลุ่มน้ำโขง ผ่านการดำเนินยุทธศาสตร์ BRI ของจีน โดยเฉพาะการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษนั้น ส่งผลให้เกิดแรงงานภาคบริการในสถานบันเทิงของไทยและประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งถือเป็นแรงงานข้ามชาติกลุ่มใหม่

อันเป็นผลผลิตของพลวัตการพัฒนาเมืองชายแดนในรอบหลายทศวรรษที่ผ่านมา

การพัฒนาเมืองชายแดนและเขตเศรษฐกิจพิเศษโดยรอบส่งผลให้เกิดความต้องการแรงงานจำนวนมาก โดยเฉพาะแรงงานต่างด้าวที่นิยมข้ามแดนมาทำงานในสถานบันเทิง ร้านอาหาร และเว็บไซต์พนันออนไลน์ ตามบริเวณเมืองชายแดนในห้วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ไทยและประเทศเพื่อนบ้านขาดนโยบายการบริหารจัดการแรงงานอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ การนำเสนอของสื่อมวลชนส่วนใหญ่มักมุ่งประเด็นนำเสนอข้อมูลการลักลอบข้ามแดน การค้าประเวณี และยาเสพติด ทำให้ภาพลักษณ์ของกลุ่มคนเหล่านี้ถูกมองว่าเป็นแรงงานข้ามแดนแบบผิดกฎหมายและศีลธรรม จึงละเลยการพิจารณาถึงมิติการเคลื่อนย้ายแรงงานสมัยใหม่ อีกทั้ง

กระบวนการพัฒนาเมืองชายแดนในรอบหลายทศวรรษที่ผ่านมา ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในแง่ของระบบการผลิตและห่วงโซ่อุปทานตามบริเวณแนวชายแดน จากเดิมที่เป็นเมืองที่เน้นการขายสินค้าและการลงทุนไปสู่เมืองแห่งการบริโภคสินค้าและบริการ โดยมีชาวต่างชาติโดยเฉพาะชาวจีนเข้ามาท่องเที่ยวและรับบริการใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น อาทิ บ่อนการพนัน (คิงส์โรมัน) สถานบันเทิงในเขตเศรษฐกิจพิเศษ แขวงบ่อแก้ว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นต้น

นอกจากนี้ ประเด็นเรื่องแม่น้ำโขงกลายเป็นชนวนความขัดแย้งที่สำคัญระหว่างสหรัฐฯ และจีน ในประเด็นเรื่องของปริมาณข้อมูลระดับน้ำในแม่น้ำโขง เนื่องจากจีนมีการสร้างเขื่อนกั้นแม่น้ำโขงจำนวน 11 แห่ง โดยมีเขื่อนที่สำคัญคือ "เจ็อนจิงหง" (Jinghong dam) ตั้งอยู่ในเมืองเซียงรุ่ง ดินแดนสิบสองปันนาเป็นเขื่อนตอนล่างสุดและใกล้ชายแดนไทยมากที่สุด (บริเวณสามเหลี่ยมทองคำ อ.เชียงแสน จ.เชียงราย) ส่งผลให้ชุมชนของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ริมแม่น้ำโขง อาทิ อ.เชียงแสน อ.เวียงแก่น อ.เชียงของ ได้รับผลกระทบจากการแปรปรวนของระดับแม่น้ำโขงทั้งในแง่ของวิถีชีวิตความเป็นอยู่และระบบนิเวศวิทยาที่ผิดไปจากเดิม แม้ว่าจะมีกลไก MRC เป็นกลไกหลักในการดำเนินงาน เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว แต่ชาวบ้านในพื้นที่กลับไม่ค่อยมีส่วนร่วมในกระบวนการปรึกษาหารือ อีกทั้งรายงานการศึกษาผลกระทบของ MRC ยังขาดมิติการวิเคราะห์ผลกระทบในด้านศิลปวัฒนธรรมและความสำคัญของการเป็นพื้นที่มรดกโลกในบริเวณลุ่มน้ำโขง ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่ารายงานของ MRC เป็นการให้ข้อมูลแจ้งเดือนผ่านช่องทางของรัฐซึ่งไม่ทันต่อสถานการณ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ นอกจากนี้ แม้ว่าจะมีความร่วมมือหุ้นส่วนแม่โขง-สหรัฐฯ (Mekong-US Partnership) และกรอบความร่วมมือแม่โขง-ล้านช้าง (Mekong-Lancang Cooperation: MLC) เพื่อสนับสนุนการทำงานเชิงพื้นที่ผ่านภาควิชาการและภาคประชาสังคม แต่ก็ยัง

ไม่มีการหยิบยกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับภาคประชาชน ขึ้นหารือในการประชุมระหว่างประเทศผ่านกรอบความร่วมมือทั้งสองมากนัก

อย่างไรก็ตาม กลุ่มประเทศในอนุภูมิภาค ลุ่มแม่น้ำโขงพยายามเสริมสร้างกรอบกฎหมายระดับโลกและระดับภูมิภาค สำหรับการใช้และการจัดการทรัพยากรน้ำข้ามพรมแดน การนำแนวทางธรรมชาติแบบบูรณาการมาใช้ในการจัดการทรัพยากรน้ำข้ามพรมแดนในฐานะหน่วยงานที่เป็นหนึ่งเดียวในการสร้างและดำเนินการตามแผนและโครงการต่างๆ และเสริมสร้างกลไกการปรึกษาหารือที่โปร่งใสและเสมอภาคระหว่างประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยผ่านกรอบความร่วมมืออื่น ๆ ได้แก่ MJC (ญี่ปุ่น) MGC (อินเดีย) MROK (เกาหลีใต้) และ ACMES เป็นต้น โดยแต่ละกรอบความร่วมมือมีจุดประสงค์ต้องการรักษาผลประโยชน์ของตนเอง เนื่องจากต่างก็มีห่วงโซ่คุณค่าที่สำคัญอยู่ในประเทศลุ่มน้ำโขง อีกทั้งยังมียุทธศาสตร์ร่วมกันในอันที่จะสร้างดุลอำนาจและอิทธิพลกับจีน

4. ผลกระทบ

4.1 ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ

1) รายงานของ Global Organized Crime Index 2021 ระบุว่าคะแนนดัชนีอาชญากรรมของไทยอยู่ในลำดับที่ 7 ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และอยู่ในลำดับที่ 56 จาก 193 ประเทศ

ทั่วโลก ในขณะที่ประเทอาชญากรรมส่วนใหญ่ที่เกิดจากการค้ามนุษย์ ค้าสัตว์ เฮโรอีน การค้ายาสังเคราะห์ โดยมีตัวแสดงจากต่างชาติ (Foreign actors) เข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งมีสาเหตุมาจาก 1) การเชื่อมโยงและการพัฒนาทางด้านโครงสร้างพื้นฐานในภูมิภาค (Regionalization and Connectivity) 2) ความเหลื่อมล้ำ 3) ความขัดแย้งทั้งภายในและระหว่างประเทศ 4) ความแตกต่างทางกระบวนการยุติธรรมระหว่างประเทศ 5) นโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของไทย และ 6) การเป็นศูนย์กลางทางการคมนาคมในภูมิภาค

2) รายงานสถาบันวิจัยอาชญากรรมและความยุติธรรมระหว่างภูมิภาคแห่งสหประชาชาติ (United Nations Interregional Crime and Justice Research Institute) และ สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (Thailand Institute of Justice) ระบุว่า องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทยที่เป็นกลุ่มขนาดใหญ่ มักมาจากกลุ่มประเทศแอฟริกา จีน รัสเซีย และเอเชียกลางเป็นหลัก ซึ่งกระจุกตัวตามเมืองท่องเที่ยวสำคัญ เช่น กรุงเทพฯ พัทยา ภูเก็ต เชียงใหม่ เกาะสมุย และเมืองชายแดน โดยมีกลุ่มสัญชาติที่ควรเฝ้าระวังในการก่ออาชญากรรม ดังนี้

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. ๒๕๕๖

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้ “องค์กรอาชญากรรม” หมายความว่า คณะบุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไป ที่รวมตัวกันช่วงระยะเวลาหนึ่งและร่วมกันกระทำการใดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระทำความผิดร้ายแรง และเพื่อได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ทางวัตถุอย่างอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

“องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ” หมายความว่า องค์กรอาชญากรรมที่มีการกระทำความผิดซึ่งมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ (๑) ความผิดที่กระทำในเขตแดนของรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐ (๒) ความผิดที่กระทำในรัฐหนึ่ง แต่การเตรียม การวางแผน การสั่งการ การสนับสนุน หรือการควบคุมการกระทำความผิดได้กระทำในอีกรัฐหนึ่ง (๓) ความผิดที่กระทำในรัฐหนึ่ง แต่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมที่มีการกระทำความผิดมากกว่าหนึ่งรัฐ และ (๔) ความผิดที่กระทำในรัฐหนึ่ง แต่ผลของการกระทำที่สำคัญเกิดขึ้นในอีกรัฐหนึ่ง

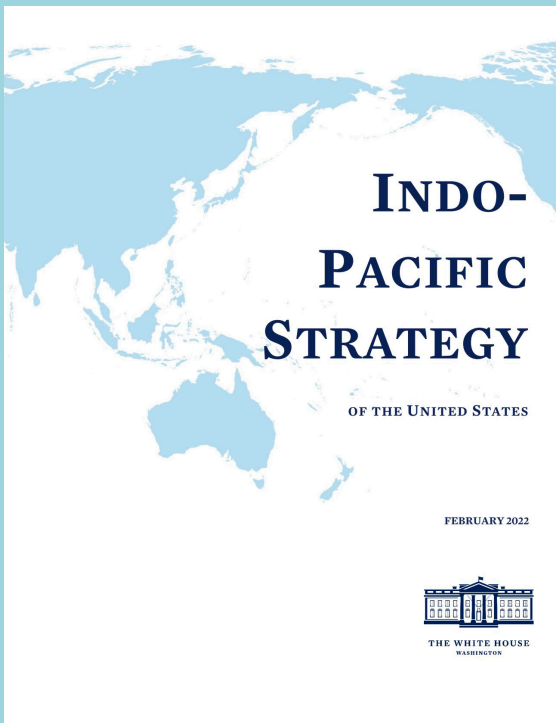
สัญชาติ	ประเภทอาชญากรรมที่เกี่ยวข้อง
ปากีสถาน ศรีลังกา อินเดีย บังกลาเทศ (Baby Goat Gang)	ปลอมเอกสาร ลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน ค้ามนุษย์
ญี่ปุ่น (Boryokudan)	ค้ายาเสพติด ค้ามนุษย์
กัมพูชา	ลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน ค้ามนุษย์ ค้ายาเสพติด ค้าไม้เถื่อน ค้าอาวุธเถื่อน
จีน	ลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน ค้ามนุษย์ ค้ายาเสพติด ค้าไม้เถื่อน/สัตว์ป่า ค้ำปิ่นปลอมแปลงเอกสาร คอลเซ็นเตอร์ พนันออนไลน์ ฟอกเงิน โกงบัตรเครดิต
อินโดนีเซีย	กลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน ค้ามนุษย์ ค้าไม้เถื่อน/สัตว์ป่า
ลาว	ลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน ค้ามนุษย์ ค้ายาเสพติด ค้าไม้เถื่อน ค้าอาวุธเถื่อน
อเมริกา	ค้ายาเสพติด
เกาหลีใต้	คอลเซ็นเตอร์ พนันออนไลน์ ฟอกเงิน

3) ความเชื่อมโยงของเครือข่ายอาชญากรรมไทยและต่างชาติ องค์กรอาชญากรรมส่วนใหญ่มีกลุ่มอาชญากรต่างชาติอยู่เบื้องหลังและมีการว่าจ้างคนไทยให้เป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายการดำเนินงาน คนไทยที่มีส่วนร่วมมักทำหน้าที่เป็นคนกลาง เช่น การจัดหายานพาหนะ นำส่งเหยื่อ ติดต่อตลาดมืด จัดหาหนังสือเดินทางปลอม ฯลฯ เป็นต้น องค์กรอาชญากรรมมักดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจที่ผิดกฎหมาย เช่น ค้ามนุษย์ ค้าสัตว์ป่า ค้าอาวุธ มีลักษณะเป็นเครือข่ายข้ามกลุ่ม กิจกรรมมีความหลากหลาย การกระจายตัวสูง ติดตามได้ยาก และเจ้าหน้าที่รัฐมักมีส่วนเกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือส่งต่อสินค้าผิดกฎหมายแก่เครือข่ายรับช่วงต่อตามชายแดน

4.2 ความสลับซับซ้อนของระเบียบระหว่างประเทศ

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในปัจจุบันมีลักษณะที่เกิดการทับซ้อนของระเบียบหลายชั้น ตั้งแต่ระดับโลกจนสู่ระดับภูมิภาค แต่ทั้งนี้ภายใต้ระเบียบที่แต่ละประเทศพยายามสร้างขึ้นและเข้ามา มีปฏิสัมพันธ์นั้น กลับมีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ผ่านกรอบความร่วมมือต่าง ๆ โดย นรุตม์ เจริญศรี ได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า “...ในปัจจุบัน ชุดระเบียบระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นมีการทับซ้อนกันหลายระดับ และประเทศมหาอำนาจก็มีเครื่องมือในการสนับสนุนการสร้างระเบียบหลายระดับนั้นแตกต่างกันออกไป ระเบียบจึงไม่ได้เกิดขึ้นจากเฉพาะการมีสถาบันระหว่างประเทศ (International institutions) ที่ควบคุมความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (Structural arrangement) เพียงอย่างเดียวอีกต่อไป แต่เกิดจากการใช้สิ่งก่อสร้างเพื่อเชื่อมโยงทางกายภาพผนวกกับการสร้างกฎระเบียบที่ช่วยรวมความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างและสถาบันเข้าด้วยกัน”⁵⁰

⁵⁰นรุตม์ เจริญศรี, อ้างแล้ว, น. 10

Asian partners and ASEAN. Our own work with South Asian partners will prioritize building mechanisms to address humanitarian-assistance and disaster-relief needs, maritime security, water scarcity, and pandemic response. We will seek to be an indispensable partner to Pacific Island nations, in ever-closer coordination with other partners who share that commitment, and will meaningfully expand our diplomatic presence in Southeast Asia and the Pacific Islands. We will also prioritize negotiations on our Compacts of Free Association with the Freely Associated States as the bedrock of the U.S. role in the Pacific.

Allies and partners outside of the region are increasingly committing new attention to the Indo-Pacific, particularly the EU and the North Atlantic Treaty Organization (NATO). We will harness this opportunity to align our approaches and will implement our initiatives in coordination to multiply our effectiveness. We will partner to build regional connectivity with an emphasis on the digital domain, as well as to uphold international law, particularly in the maritime space. Along the way, we will build bridges between the Indo-Pacific and the Euro-Atlantic, and, increasingly, with other regions, by leading on shared agendas that drive collective action. We will also advance our common vision through close coordination at the United Nations.

Our ties do not just connect our governments, but bridge our people. The United States is the leading international provider of education to students from the Indo-Pacific—nearly 68% of international students studying in the United States hail from the region—forging ties that help to fuel next-generation dynamism in both of our countries. We will reinvigorate youth-leadership, educational, and professional exchanges and English-language training programs that have long anchored our bonds, including through the Young Southeast Asian Leaders Initiative (YSEALI). At the same time, we will promote new partnerships for cutting-edge joint research in critical domains of science and technology, including through the new Quad Fellowship, which will support graduate studies of Australian, Japanese, Indian, and American students in STEM fields. Through these and other programs we will continue to invest in the next generation of people-to-people connections.

INDO-PACIFIC STRATEGY ELEMENTS

★ ★ ★

- **STRATEGIC ENDS:** Advance a free and open Indo-Pacific that is more connected, prosperous, secure, and resilient.
- **STRATEGIC WAYS:** Strengthen the U.S. role and build collective capacity with allies and partners and with regional institutions.
- **STRATEGIC MEANS:** Modernized alliances; flexible partnerships, including an empowered ASEAN, a leading India, a strong and reliable Quad, and an engaged Europe; economic partnership; new U.S. defense, diplomatic, development, and foreign-assistance resources; sustained focus on and commitment to the region at all levels of the U.S. government.

FEBRUARY 2022

THE WHITE HOUSE
WASHINGTON

INDO-PACIFIC NATIONS ARE HELPING TO DEFINE THE VERY NATURE OF THE INTERNATIONAL ORDER, AND U.S. ALLIES AND PARTNERS AROUND THE WORLD HAVE A STAKE IN ITS OUTCOMES

Source : INDO-PACIFIC STRATEGY OF THE UNITED STATES (FEBRUARY 2022)

4.3 ความท้าทายในนโยบายการต่างประเทศ การดำเนินการตัดสินใจดำเนินยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก เกิดจากการพิจารณาถึงความสำคัญของบทบาทและผลประโยชน์ที่ประเทศจะได้รับ เกิดเป็นแนวทางรูปแบบใหม่ในการสร้างกรอบความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการต่อยอดและขยายความร่วมมือในกรอบอินโด-แปซิฟิก แม้ว่าความท้าทายจากการมีความสัมพันธ์หรือการสร้างพันธมิตรแบบจำกัดตัวแสดงจะเป็นการแบ่งแยกแนวทางปฏิบัติ และท้าทายต่อการสร้างฉันทามติภายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้พื้นฐานของความร่วมมือพหุภาคี ซึ่งประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคต่างดำเนินนโยบายอย่างอิสระ รวมถึงปัจจัยการมีความสัมพันธ์กับประเทศใดประเทศหนึ่งเป็นกรณีพิเศษ ในส่วนการดำเนินงานของอาเซียนที่เสนอแนวคิดของการเป็นศูนย์กลางของอาเซียนและหลักการอื่น ๆ ที่รวมไปถึงการไม่แทรกแซงกันของประเทศสมาชิก เพื่อ

แสดงจุดยืนของตนในระดับภูมิภาค แม้กระทั่งการปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มประเทศยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก ที่ยังมีความแตกต่าง เช่น

4.3.1 ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ประเทศญี่ปุ่นและออสเตรเลียยังคงใช้การเข้าหาเชิงพหุภาคี ในขณะที่สหรัฐฯ และอินเดียใช้การเข้าหาเชิงทวิภาคี

4.3.2 ความร่วมมือด้านความมั่นคง ผ่านการรวมกลุ่มพันธมิตรของ QUAD ซึ่งเป็นรูปแบบที่จำกัดตัวแสดง มีจุดมุ่งเน้นในการจำกัดอำนาจของจีนในพื้นที่เอเชียโดยมีสหรัฐฯ เป็นผู้นำกรอบความคิดดังกล่าว ในขณะที่สหภาพยุโรปยังไม่คุ้นเคยกับการเสริมอำนาจหรือการกดดันให้เกิดความเปลี่ยนแปลงกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในภูมิภาคฯ จึงยังคงสร้างสมดุลกับการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับจีนและติดตามการเคลื่อนไหวของจีนในระดับโลก ซึ่งจะมีความแตกต่างจากจุดยืนของสหรัฐฯ

"THE CHALLENGE OF THAILAND AND ASEAN IN INDO-PACIFIC STRATEGY" 09:30-12:00 HRS. (ICT/THAILAND)

Discover the complexities of the Indo-Pacific region's critical hotspots and Thailand's management of transnational challenges at a thought-provoking seminar. Gain insights into the region's strategic, diplomatic, and security challenges, and their impact globally. Engage in lively discussions to find peaceful solutions and understand better the multifaceted issues at play in the region's international relations.

MEET THE SPEAKERS

Warangkana Korkietpitak
Office of the National Security Council

Pianporn Deetes
International Rivers

Suebsakun Kidnukorn
Mae Fah Luang University

Asst. Prof. Paruedee Nguitragool
Chiangmai University

Asst. Prof. Wannapa Leerasiri
Chiangmai University

Scan QR code to register for Zoom seminar.

Join us on FB live
Institute of Security Studies:
ISS NSC

"THE IMPERATIVE OF MAINTAINING PEACE AND SECURITY WITHIN THE INDO-PACIFIC STRATEGY FRAMEWORK" 13:30-16:00 HRS. (ICT/THAILAND)

The seminar discusses the Indo-Pacific strategy's feasibility in achieving its goals while upholding international laws and norms. It aims to develop a future framework prioritizing peaceful cooperation to address common challenges and establish a more prosperous, stable, and peaceful future for all nations in the region.

MEET THE SPEAKERS

Dr. Linda Maduz
Geneva Centre for Security Policy

Dr. Suwit Mangkhala
Ministry of Foreign Affairs

Asst. Prof. Narut Charoensri
Chiangmai University

Asst. Prof. Lee Kian Cheng
Chiangmai University

Scan QR code to register for Zoom seminar.

Join us on FB live
Institute of Security Studies:
ISS NSC

ข้อเสนอแนะ

ด้านนโยบาย

1. การสร้างดุลแห่งอำนาจของไทยและอาเซียน โดยดึงสหรัฐอเมริกาและจีนให้ทั้งสองฝ่ายเข้ามา มีบทบาทอย่างสร้างสรรค์ ภายใต้กลไกที่อาเซียน มีบทบาทนำ โดยเฉพาะในสาขาความร่วมมือที่กำหนดไว้ใน AOIP บนพื้นฐานของหลักการ 3Ms คือ ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน (Mutual Trust) การเคารพซึ่งกันและกัน (Mutual Respect) และการมีผลประโยชน์ร่วมกัน (Mutual Benefit)

2. ไทยควรใช้ประโยชน์จากสถานะความสัมพันธ์พิเศษที่ใกล้ชิดและยาวนานกับสหรัฐฯ และจีน ทั้งในบริบทของความสัมพันธ์ทวิภาคี และการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ระหว่างอาเซียนกับทั้งสองประเทศ เพื่อเป็นสะพานเชื่อมโยง (Bridge Builder) ให้ทั้งสองฝ่ายหันหน้ามาร่วมมือกัน มากกว่าที่จะเผชิญหน้ากัน และผลักดันให้ชาติสมาชิกอาเซียนเน้นการใช้ AOIP เป็นพื้นฐานในการส่งเสริมความร่วมมือที่เอื้อประโยชน์ต่อทุกฝ่าย เพื่อลดความขัดแย้งและการเผชิญหน้าระหว่างประเทศมหาอำนาจ และสร้างคุณภาพทางยุทธศาสตร์ในภูมิภาค โดยผลักดันการดำเนินกิจกรรมภายใต้ 4 สาขาความร่วมมือ ได้แก่ ความร่วมมือทางทะเล ความเชื่อมโยงในภูมิภาค การพัฒนาที่ยั่งยืน และความร่วมมือทางเศรษฐกิจ รวมถึงความร่วมมือด้านอื่น ๆ

3. ไทยต้องให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของอาเซียนและสนับสนุนบทบาทนำของอาเซียนในการกำหนดทิศทางสำหรับการมีปฏิสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ ในโครงสร้างสถาปัตยกรรมการเมืองอาเซียน ให้ความร่วมมือเป็นไปอย่างเปิดกว้างและเปิดรับทุกฝ่าย เพื่อสร้างหุ้นส่วนความร่วมมือมากขึ้น รวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ยังไม่อยู่ในกรอบอินโด-แปซิฟิก ผ่านทางกลไกอื่น ๆ อาทิ การประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก (East Asia Summit : EAS) และการประชุมสุดยอดผู้นำระหว่างอาเซียนและสหภาพยุโรป โดยหยิบยกประเด็นการพัฒนาที่ทุกประเทศเห็นถึง ประโยชน์ที่จะได้รับร่วมกัน เช่น ประเด็นการพัฒนาทางเศรษฐกิจรูปแบบด้วยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรม ระบบเศรษฐกิจดิจิทัล และความมั่นคงทางอาหาร เป็นต้น

4. ไทยต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ภาคประชาสังคม และภาควิชาการในท้องถิ่นในการร่วมกันกำหนดนโยบายด้านความมั่นคงกับการต่างประเทศ เนื่องจากประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นตามบริเวณแนวชายแดน

ด้านวิชาการ

1. การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงต้องอาศัย การวิเคราะห์ข้อมูลและข้อเท็จจริง พิจารณาทั้งหมด 5 ระดับ ได้แก่ (1) ระดับท้องถิ่น เช่น ปัญหาการใช้ น้ำในแม่น้ำโขงและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับวิถีชีวิตของ ผู้คนในพื้นที่ (2) ระดับภูมิภาค เช่น การมองโครงการ BRI ของจีนที่มุ่งหวังเข้ามาพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนา เมืองและโครงสร้างพื้นฐาน (3) ระดับประเทศ เช่น นโยบายภายในประเทศและนโยบายการระหว่าง ประเทศของรัฐ (4) ระดับภูมิภาคแบบภาพรวม เช่น ประเด็นปัญหาภัยคุกคามข้ามชาติ และ (5) ระดับโลก ที่มีผลกระทบต่อเมืองและความสัมพันธ์ระหว่าง ประเทศ เช่น การผงาดขึ้นของจีน และการแข่งขัน ระหว่างสหรัฐฯ กับจีน เป็นต้น

2. การวิเคราะห์และคาดการณ์ปัญหาแบบสห วิทยาการ โดยพิจารณาถึงปัญหาและการหาแนวทาง แก้ไขการดำเนินนโยบายในประเด็นอินโด-แปซิฟิก โดยควรพิจารณาแนวทางในมิติสังคมศาสตร์และ รัฐศาสตร์ เพื่อให้เห็นถึงความเกี่ยวข้องของปัญหา และการแก้ปัญหาในระดับนโยบาย ร่วมกับปัจจัยต่าง ๆ เช่น การเมืองภายในและระหว่างประเทศ การพัฒนา ทางเศรษฐกิจ ประเด็นทางสังคม นโยบายด้าน ความมั่นคงและการต่างประเทศ เป็นต้น ซึ่งการใช้ องค์ความรู้แบบสหวิทยาการจะทำให้ได้วิเคราะห์ถึง สาเหตุและผลกระทบได้ครบถ้วนทุกมิติ